

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
УНИВЕРСИТЕТСКИ ЦЕНТЪР ПО УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО
ЛАБОРАТОРИЯ ЗА АНАЛИЗИ И ПРОУЧВАНИЯ**

ДОКЛАД

**С АНАЛИЗ НА ДАННИ ОТ АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ НА МНЕНИЯТА И
ОЦЕНКИТЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ ОТ НАПРАВЛЕНИЕ 3.1, КАТЕДРА
„ЕТНОЛОГИЯ“, ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ НА СУ „СВ. КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ“ ЗА КАЧЕСТВОТО НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС В ДОКТОРСКАТА
СТЕПЕН**

СОФИЯ

2020

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Структура на доклада с анализ на данни.....	3
2. Общи характеристики на изследването	3
2.1. Цел и задачи на изследването	4
2.2. Основни характеристики на обекта на изследването	4
3. Основни резултати.....	5
3.1. Мотиви за кандидатстване и канали за информация за докторантурите ..	5
3.1.1. Мотиви за продължаване на образованието в докторска степен	5
3.1.2. Основни канали на информация за възможностите за докторантури ..	6
3.2. Темата на дисертацията	7
3.3. Отношения на докторантите с научните ръководители	9
3.4. Участие на докторантите в научния живот на факултета и звеното	12
3.5. Условия за работата на докторантите в катедра „Етнология“, Исторически факултет	14
3.6. Атестиране на докторантите	18
3.7. Удовлетвореност от качеството на учебния процес в докторската степен	20
3.8. Перспективи за работа след защитата	21
4. Предложения, забележки и препоръки на студентите към ръководството на Исторически факултет	21
<i>Приложение 1 .....</i>	<i>23</i>
<i>Приложение 2 .....</i>	<i>25</i>

ВЪВЕДЕНИЕ

В периода март - април 2020 година Лабораторията за анализи и проучвания към Университетски център за управление на качеството на СУ „Св. Климент Охридски” проведе социологическо проучване сред докторантите от Исторически факултет, катедра „Етнология“, направление 3.1 за качеството на образователния процес и организацията на работата в докторската степен на обучение. Изследването е по поръчка на деканското ръководство на факултета.

1. Структура на доклада с анализ на данни

Анализът, който представяме се базира на обобщените данни за мненията и оценките на докторантите от направление 3.1, към катедра „Етнология“, Исторически факултет. Структурата на доклада включва:

1. Общи характеристики на проведеното изследване
2. Анализ на получените количествени емпирични данни за обучението в следните му аспекти:
  - Мотиви за кандидатстване и канали за информация;
  - Теми на докторските дисертации;
  - Отношения с научните ръководители и участие в научния живот на звената;
  - Подкрепа на факултета (научните звена за работата на докторантите);
  - Удовлетвореност от обучението и перспективи за бъдеща работа.
3. Приложения с изчерпателните данни от отворените въпроси.

Поради малката съвкупност на докторантите от Исторически факултет, направление 3.1, получените данни са анализирани и представени в доклада като единна група.

2. Общи характеристики на изследването

Изследването на мненията и оценките на докторантите за организацията и провеждането на учебния процес към катедра „Етнология“ е проведено през месеците март и април 2020 година чрез Web-базирана анкета. Този вид анкета е избрана, защото докторантите работят самостоятелно и така е възможно да се достигне до всички, а те да попълнят анкетната карта в удобно за тях време. От 15 докторанти, на които изпратихме имейли с линк към анкетата, получихме отговор от 14. Този брой попълнени анкети е напълно достатъчен, за да се реализира целта на изследването.

2.1. Цел и задачи на изследването

Целта на социологическото изследване е да осигури обобщена информация за качеството на учебния процес в докторската степен на обучение в направление 3.1, Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Задачите, които са решени, за да се постигне поставената цел, са:

- набиране на информация за мотивите за продължаване на образованието в докторска степен и начините за информиране за възможните конкурси;
- набиране на информация за съвместната работа с научния ръководител;
- набиране на информация за ресурсите, които се предоставят от факултета и звеното към което са зачислени докторантите;
- набиране на информация за научноизследователската работа на докторантите;
- набиране на информация за нагласите и очакванията за професионална реализация;
- обобщение на качествените данни от отворен въпрос за трудностите, които срещат в процеса на работа;
- обобщение на качествените данни от отворения въпрос за предложения към ръководството на факултета.

Методиката за регистрация на студентските мнения е Web-базирана анкета със стандартизиран въпросник, съдържащ 27 затворени и 3 отворени въпроса. Използвани са номинални и бални скали.

2.2. Основни характеристики на обекта на изследването

Чрез електронната анкетна карта са регистрирани мненията на 14 докторанти от катедра „Етнология“, Исторически факултет.

От анкетираните докторанти:

- 35,7% са мъже
- 64,3% са жени.

В таблица 1 са представени резултатите от разпределението на респондентите по възраст. Най-голям дял са докторантите до 30 години. Това са млади хора, които записват докторантура като продължаване на своето обучение. Докторантите в по-горни възрастови групи също са значителни дялове. Това са докторанти, които вече имат

повече трудов опит, което е повлияло на решението за продължаване на обучението в докторантура.

Таблица 1

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ДОКТОРАНТИ ПО ВЪЗРАСТ (В %)

До 30 години	42,8
31 - 50 години	28,6
Над 51 години	28,6
ОБЩО:	100,0

В това направление най-голям дял е този на редовните докторанти – 85,7%, в заочна форма на докторантура се обучават 14,3% и няма такива на самостоятелна подготовка.

По-голямата част от отговорилите на анкетата докторанти са в началните години от обучението си. Разпределението по години на обучение е визуализирано в таблица 2.

Таблица 2

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ДОКТОРАНТИ СПОРЕД ГОДИНАТА НА ОБУЧЕНИЕ (В %)

Първа година	21,4
Втора година	42,9
Трета година	14,3
Четвърта година	14,3
Отчислен(а) с право на защита	7,1
ОБЩО:	100,0

3. Основни резултати

В рамките на проведеното изследване са проучени мненията и оценките на докторантите в Катедра „Етнология“ за онези основни характеристики на образователния процес, които са пряко свързани с ресурсите, използвани в процеса на обучение, с организацията и съдържанието му, с работата на научните ръководители и докторантската активност. Проучена е и мотивацията при избора на докторантура и начините за получаване на информация за възможностите за обучение.

3.1. Мотиви за кандидатстване и канали за информация за докторантурите

3.1.1. Мотиви за продължаване на образованието в докторска степен

В анкетната карта на изследването за качеството на учебния процес, на респондентите от направление 3.1 е предложен отворен въпрос, в който те да опишат в свободна форма основния си мотив за продължаване на образованието в докторска степен.

Чрез анализа на изразеното мнение в този въпрос се очертаха няколко основни мотива, които са определили избора на респондентите да продължат образованието си в докторантурата: надграждане на знания, естествено продължение на магистърската степен, научно развитие; полезност с натрупаните знания, даване на личен принос в областта; повече възможности след защита на докторска степен; добиване на самочувствие; развитие в образователната система и участие в реформата ѝ. Най-голям дял от изброените по-горе мотиви е събрал този, свързан с *желанието за развитие в областта и надграждане на знанията*, което е положителен индикатор за висока академична мотивация. Пълните отговори (в нередактиран вид) на този въпрос са представени в *Приложение 1*.

3.1.2. Основни канали на информация за възможностите за докторантури

Кандидатстването в докторантура предполага наличието на достатъчно изчерпателна информация за акредитираните докторски програми, начините за кандидатстване и критериите за подбора на кандидатите. Данните за това какви канали на информация са използвали респондентите, са представени на таблица 3.

Таблица 3

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ ПО ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ (В %)

Случайно научих за обявения конкурс	0,0
Следях редовно „Държавен вестник“	0,0
Следях редовно интернет страницата на СУ	35,7
Получих информация от мой преподавател	57,1
По време на следването участвах в научноизследователска работа и планирах бъдеща докторантура	50,0
Работех в СУ и ми бе планирана докторантура	0,0
Работех самостоятелно по тема в звено извън СУ и се зачислих на самостоятелна подготовка	7,1
Друго (<i>Получих информация от мои познати</i>)	7,1
ОБЩО	157,0

Забележка: 1.Процентите са повече от 100.0%, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор. 2. В отговор „Друго“ един анкетиран е посочил „информация от познати“

Основни източници на информация за докторантурите са контактите с преподаватели от Исторически факултет. Повече от половината от анкетираните са посочили, че са получили информация от свой преподавател. Половината от докторантите са участвали в научноизследователска работа по време на следването си и така са планирали да продължат образованието си. Малко повече от една трета от докторантите са следели редовно интернет страницата на Университета, за да се информират за предстоящата докторантура. Официалният канал за оповестяване на докторантските конкурси – „Държавен вестник“, неформалните канали - случайното разбиране за провеждан конкурс, както и планирането на докторантура във връзка с заемана позиция в СУ не са посочени от нито един докторант като източник на информация.

3.2. Темата на дисертацията

Изборът на тема за докторантската дисертация е първият и основен етап от работата на докторантите. Това е важен момент и във взаимоотношенията на докторанта с научния му ръководител. В таблица 4 са представени данните за участието на научните ръководители при определянето на темите на дисертационните трудове.

Таблица 4

УЧАСТИЕ НА НАУЧНИЯ РЪКОВОДИТЕЛ ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕ КОНКРЕТНАТА ТЕМА НА ДИСЕРТАЦИЯТА (В %)

Определянето на темата е изцяло дело на научния ми ръководител	7,1
Научният ми ръководител даде насоката, конкретизацията е моя	0,0
Аз определих насоката на моите интереси, а научният ми ръководител конкретизира темата	85,7
Научният ми ръководител не е участвал в определяне темата на дисертацията ми	0,0
Друго (<i>Конкретизирането на темата беше съвместен процес между мен и научният ми ръководител</i>)	7,1
ОБЩО:	100,0

Забележка: 1. Неотговорилите са 0,0%. 2. В отговор „Друго“ един анкетиран е посочил, че темата е съвместен процес между него и научния му ръководител.

Най-голям дял от анкетираните докторанти в катедра „Етнология“ са отговорили, че са имали свои собствени научни интереси, но ръководителите са дали конкретизацията в определянето на темата. Единици от докторантите са посочвали други отговори.

Познаването на научните достижения в конкретната област на докторантурата също е от съществено значение при избора на конкретна тема. В таблица 5 са

представени отговорите на този въпрос. Повече от половината от анкетираните са посочили, че имат много добра представа за нивото на науката в своята област. Добра представа за най-новите изследвания в световната наука по тяхната тема имат близо една трета от докторантите. Много малък е процентът на тези, които все още не са запознати с най-актуалните научни постижения в областта, която е предмет на научния им интерес или са посочили „друго“.

Таблица 5

**ЗАПОЗНАТОСТ НА ДОКТОРАНТИТЕ С НАЙ-НОВИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В
СВЕТОВНАТА НАУКА ПО ТЯХНАТА ТЕМА (В %)**

Имам много добра представа	57,1
Имам сравнително добра представа	28,6
Не съм добре осведомен(а)	7,1
Друго (<i>темата е специфична и свързана предимно с България</i>)	7,1
ОБЩО	100,0

Забележка: 1. Неотговорилите са 0,0%. 2. В отговор „Друго“ един анкетиран е посочил отговор, различен от предложените.

Актуалността на темите на докторските дисертации, които се разработват в един факултет може да служи като индикатор в каква степен работата на докторантите се обвързва с актуални проблеми на науката и практиката. Отговорите на анкетираните, представени в таблица 6 показват, че в голяма степен темите на докторантурите са обвързани с лични научни интереси, решаването на въпроси на конкретната наука или с проблеми на конкретни организации.

Таблица 6

**РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ, СПОРЕД ОТГОВОРА НА ВЪПРОС В
КАКВА СТЕПЕН ДИСЕРТАЦИЯТА ИМ Е СВЪРЗАНА С (В %):**

	В голяма степен	В известна степен	В малка степен	Не е свързана	ОБЩО
Решаването на актуални въпроси на конкретната наука	57,1	35,7	7,1	0,0	100,0
Проблеми на конкретна организация (образователна, обществена и др.)	57,1	21,4	21,4	0,0	100,0
Актуални научни проекти на звеното, в което е зачислен	35,7	35,7	21,4	7,1	100,0
Актуални проекти на научен ръководител	28,6	42,9	7,1	21,4	100,0
Ваши лични научни интереси	92,9	7,1	0,0	0,0	100,0

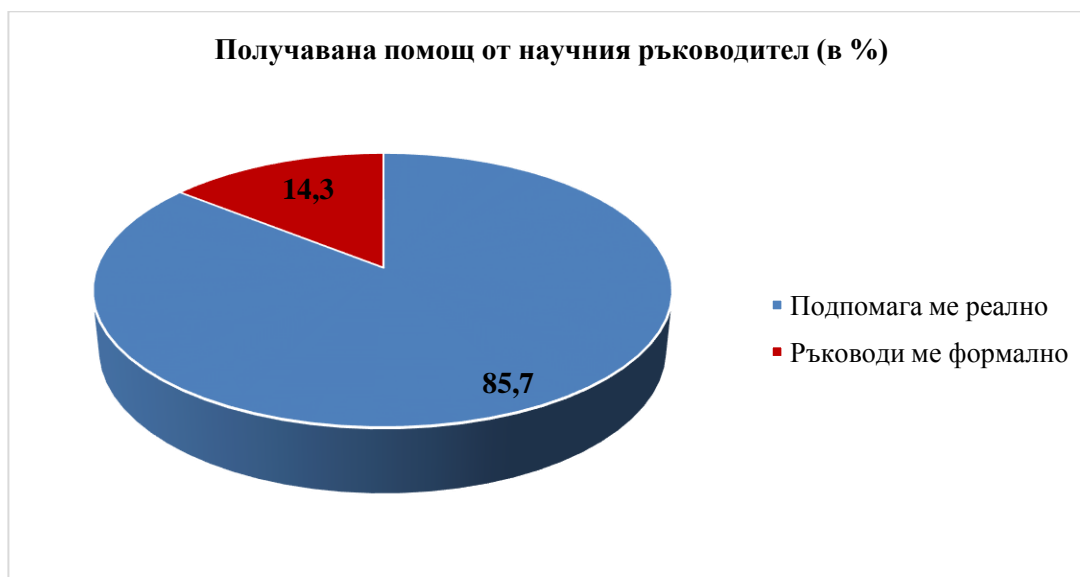

3.3. Отношения на докторантите с научните ръководители

Отношенията на докторантите с научните им ръководители до голяма степен определят качествено завършване на цялостния процес на докторантурата и влияят върху оценката на докторанта за организацията на обучението в докторската степен и за собствените му усилия в този процес.

Данните от изследването показват, че научните ръководители в Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ са активно ангажирани с работата и проблемите на докторантите си. Мнозинството от анкетираните докторанти са посочили, че са реално подпомагани от своите ръководители в процеса на работата.

Графика 1

Начините на общуване на докторантите с научните им ръководители също са индикатор за качеството на цялостния процес на организация в докторската степен. Както е видно от представените в таблица 7 данни, половината от докторантите в катедра „Етнология“ осъществяват контакт с научния си ръководител винаги, когато се нуждаят от помощта му. Малко повече от две пети са заявили, че има изградени задължителни регулярни контакти с техните научни ръководители.

Таблица 7

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЗА НАЧИНИТЕ КОНТАКТИ С НАУЧНИЯ РЪКОВОДИТЕЛ (В %)

Имаме задължителни регулярни контакти	42,9
Когато имам нужда от помощта му	50,0

Само когато имам нещо готово във връзка с дисертацията ми, което той трябва да прегледа	7,1
Обикновено не търся научния си ръководител	0,0
Контактите ни зависят изцяло от инициативата на научния ми ръководител	0,0
ОБЩО:	100,0

Забележка: Неотговорилите са 0,0%.

Начините на съвместна работа с научните ръководители също са показателни за сериозното и отговорно отношение на преподавателите от Исторически факултет към техните докторанти. Практически всички научни ръководители обсъждат методите, които ще се използват в изследванията – това са посочили 92,9 % от отзовалите се на анкетата. При повече от две трети от случаите, научните ръководители четат готов материал и правят бележки по него. В таблица 8 са данните от отговорите на респондентите на този въпрос.

Таблица 8

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЗА НАЧИНИТЕ НА СЪВМЕСТНА РАБОТА С НАУЧНИЯ РЪКОВОДИТЕЛ (В %)

Посочва литературата, която трябва да проуча	64,3
Беседва с мен върху литературата, която чета	57,1
Поставя задачи и оценява изпълнението им	50,0
Чете готов материал и прави бележки върху него	71,4
Обсъжда методите, които ще се използват в изследванията	92,9
Обсъжда резултатите, които ще се използват в изследванията	57,1
Обсъжда насоките за бъдещи изследвания	57,1
Обсъжда възможните грешки при провеждане на изследванията	57,1
ОБЩО	507,0

Забележка: Процентите надхвърлят 100.0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор.

Този начин на взаимоотношение с научните ръководители удовлетворява напълно много голям дял от докторантите в катедра „Етнология“. Нито един от анкетираните не е отговорил отрицателно на въпроса дали е удовлетворен от контактите си с научния ръководител.

Помолихме докторантите от направление 3.1 към Исторически факултет да споделят в свободна форма какво ги прави удовлетворени или неудовлетворени от работата с научния им ръководител и 86,0% от анкетираните са се възползвали от това да споделят своето мнение. Предвид, че в предходния въпрос никой от докторантите не е декларирал неудовлетвореност от съвместните контакти с научния си ръководител, всички изказани мнения са с положителен оттенък. При опита за групиране на докторантските отзиви се очертаха няколко аспекта: за това, че ръководителят им **дава ценни методически насоки** говорят 66,6% от писалите в този въпрос. Други водещи мотиви са **професионализмът и научните познания**, които притежава научният ръководител (41,6%) и това, че той се **отзовава и съдейства при възникнали проблеми** от всякакъв характер (33,3%). Всички споделени от докторантите мнения на въпроса: „Моля, споделете накратко защо сте удовлетворен/неудовлетворен от работата с научния ръководител“ са представени в *Приложение 1*.

Удовлетвореността на докторантите от взаимоотношенията с техните ръководители се доказва и в отговорите им на въпроса дали биха желали друг научен ръководител за своята докторантура. По-голямата част от анкетираните отговарят отрицателно на този въпрос.

3.4. Участие на докторантите в научния живот на факултета и звеното

Участието на докторантите в научния живот на Исторически факултет и на катедрата, в която са зачислени за докторантура е важна част от цялостния образователен процес. От докторантите се изисква да участват в различни прояви и да правят публично достъпни резултатите от своята работа и своя труд. Те поемат и ангажменти към катедрата, от която са част по време на докторантурата си. Всичко това подпомага тяхното обучение и в голяма степен ги подготвя за бъдещата им работа, която много често е свързана именно с преподавателска дейност във висше училище.

Голям дял (78,6%) от докторантите в катедра „Етнология“ са посочили, че са участвали в различни научни прояви - симпозиуми, конференции и други. Неучаствалите в каквато и да било научна форма са 21,4%.

В таблица 9 са представени данните за различните форми на научни прояви, в които са участвали докторантите от направление 3.1, Исторически факултет.

Таблица 9

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ЗА НАУЧНИТЕ ПРОЯВИ, В КОИТО СА УЧАСТВАЛИ (В %)

Да, изнасял съм основен доклад	71,4
Да, правил съм изказване (изказвания)	35,7
Да, участвал/а съм с постер	0,0
Само съм присъствал	28,6
ОБЩО	135,7

Забележка: Процентите надхвърлят 100.0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор.

Голям дял от докторантите са посочили, че са изнасяли основен доклад на конференции. Този факт, наред с данните, че 35,7% от анкетираните са правили изказвания, показват висока активност на докторантите в научните им контакти.

Данните за публикациите на докторантите в Исторически факултет също са впечатляващи. Близо две трети от тях имат публикуван доклад от конференции, а малко повече от половината – научни публикации в списания с импакт фактор. Декларирали, че до сега не са публикували са 14,3 % от докторантите. Конкретните данни могат да бъдат видени на таблица 10.

Таблица 10

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВИДА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ (В %)

Все още не съм публикувал (а)	14,3
Доклад от конференция	57,1
Научна публикация в списание без импакт фактор	42,9
Научна публикация в списание с импакт фактор	50,0
Друго (публикации в сборници от конференции)	7,1
ОБЩО	171,4

Забележка: 1.Процентите надхвърлят 100.0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор. 2.В отговор „Друго“ един анкетиран е посочил, че има публикации в сборници от конференции.

За разлика от другите образователни степени - „бакалавър“ и „магистър“, докторантите участват много по-активно в работата на факултета. Половината от анкетираните докторанти са заявили, че не преподават в катедрата, към която са зачислени. Преподаващите докторанти най-често са посочвали, че водят самостоятелни упражнения и упражнения с редовни асистенти. Данните са представени на таблица 11.

Таблица 11

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ СПОРЕД ПРЕПОДАВАТЕЛСКАТА ИМ АКТИВНОСТ (В %)

Не преподавам	50,0
Да, водя заедно с редовния асистент упражнения	21,5
Да, водя самостоятелни упражнения	42,9
Да, водя лабораторно упражнение	7,1
Да, водя практика	14,3
Друго (водила съм упражнения през 2-та година от докторантурата)	7,1
ОБЩО	142,9

Забележка: Процентите надхвърлят 100.0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор. В отговор „Друго“ един анкетиран е посочил отговор, различен от предложените

В таблица 12 могат да бъдат видяни другите дейности, в които се включват докторантите от катедра „Етнология“. Те най-често са били квестори на

кандидатстудентски изпит (50,0%) и участват редовно в заседанията на научното звено (42,9%).

Таблица 12

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ СПОРЕД УЧАСТИЕТО ИМ (В%):

В писане на рецензия за дипломна работа	14,3
Като квестор на кандидатстудентски изпит	50,0
Редовно в заседанията на научното звено	42,9
Не са участвали	50,0
Друго (в различни инициативи към катедрата)	7,1
ОБЩО	164,3

Забележка: Процентите надхвърлят 100.0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор.

3.5. Условия за работата на докторантите в катедра „Етнология“, Исторически факултет

По време на обучението си докторантите имат нужда от специфични условия за своята работа. Ангажимент на факултета и звената, в които са зачислени докторантите е да осигуряват материални ресурси, организация на работа и научна подкрепа за своите докторанти.

Една от формите на организация на учебния процес в докторската степен са специализираните курсове за докторанти. Докторантите от катедра „Етнология“ най-често са се включвали в докторантско училище през учебната година и специализирани курсове в Исторически факултет. Данните са представени в таблица 13.

Таблица 13

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ НА ВЪПРОСА ПОСЕЩАВАЛИ ЛИ СА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ КУРСОВЕ (В %)

Да, докторантско училище през учебната година	57,1
Да, лятно докторантско училище	14,3
Да, специализиран курс във факултета	50,0
Да, специализиран курс в университета	7,1
Да, специализиран курс в друг университет/институт на БАН	28,4
Не са посещавали	35,7
ОБЩО	192,7

Забележка: Процентите са повече от 100.0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор.

За да разберем доколко докторантите в направление са удовлетворени от условията за работа по време на обучението, им предложихме да оценят по скала от 2 до 6 някои от специфичните ресурси.

На таблица 14 са представени данните от отговорите на въпросите за различните възможности, които научното звено в Исторически факултет създава за успешна работа на своите докторанти. Тези данни показват категорично, че респондентите са удовлетворени от условията за работа във факултета. В крайната негативна степен – „изобщо не създава“ докторантите рядко са поставяли оценки. Най-категорични в мненията си, посочвайки „напълно създава“ са анкетираните по отношение на научните и материалните ресурси, до които имат достъп, както и за помощта на научно-помощния персонал.

Таблица 14

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ НА ВЪПРОСА
СЪЗДАВА ЛИ ЗВЕНОТО УСЛОВИЯ ЗА РАБОТА (В%)

	Напълно създава	По- скоро създава	Нито създава, нито не създава	По- скоро не създава	Изобщо не създава	Не е прилож имо	ОБЩО
Използване на необходимата апаратура, инструментариум и материали за изследвания	64,3	-	14,3	7,1	14,3	-	100,0
Използване на най-необходимите научни източници (книги, статии, методики и т.н.)	71,4	21,4	7,1	-	-	-	100,0
Съдействие на научно-помощен персонал	57,1	28,6	7,1	-	-	7,1	100,0
Привличане на дипломанти и студенти за разработване на различни аспекти на темата	28,6	21,4	14,3	7,1	14,3	14,3	100,0
Участие в научния живот на звеното (катедра, лаборатория) – постоянни семинари, дискусии и други	50,0	42,9	7,1	-	-	-	100,0
Участие в международни летни школи, семинари, специализации и др.	35,7	35,7	7,1	14,3	-	7,1	100,0

Запознаване с опита и получаване на консултации от специалисти в други научни звена	35,7	35,7	21,4	7,1	-	-	100,0
---	------	------	------	-----	---	---	--------------

В анкетната карта предложихме на докторантите да посочат какви са основните трудности, които те срещат при набиране на кредити по време на обучението си. Видно от таблица 15, по-голямата част от докторантите декларират, че не срещат трудности от този характер. Близо една четвърт от заявителите, че се сблъскват с такива трудности посочват, че те са свързани с недостатъчните възможности за набиране на кредити от преподаване, изисквани в отчета.

Таблица 15

**РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ НА ВЪПРОСА
СРЕЩАТ ЛИ ТРУДНОСТИ ПРИ НАБИРАНЕ НА КРЕДИТИ (В%)**

Не срещам трудности	71,4
Разпределението на кредити е твърде задължаващо/не дава възможност за прехвърляне през годините	14,3
Разпределението на кредити е насочено повече към слушане на курсове, а не към писане на дисертация	7,1
Не се предоставят достатъчно възможности за набиране на кредити от преподаване, които се изискват в отчета	21,4
Общо:	114,2

Забележка: Процентите са повече от 100.0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор.

В таблица 16 са представени резултатите от отговорите на въпроса до каква степен докторантурата в катедра „Етнология“, към която са зачислени докторантите предоставят действително възможности за развитие. Респондентите са изразили удовлетвореност от възможностите, които им се предоставят във всички засегнати от въпроса направления. Най-високата степен на удовлетвореност са изразили докторантите по отношение на възможностите за по-нататъшно развитие на способностите им. Няма значими натрупвания на дялове на неудовлетвореност към някой от изброените елементи. С равни дялове от 14,3% в позицията, че докторантурата „изобщо не създава“ са възможностите и перспективите, свързани с осигуряването на по-високи доходи и жизнен стандарт, и осигуряване на достъп до модерна техника, и съвременни лабораторни условия за изследователска работа (което предвид спецификата на докторантурата до някъде е разбираемо).

Таблица 16

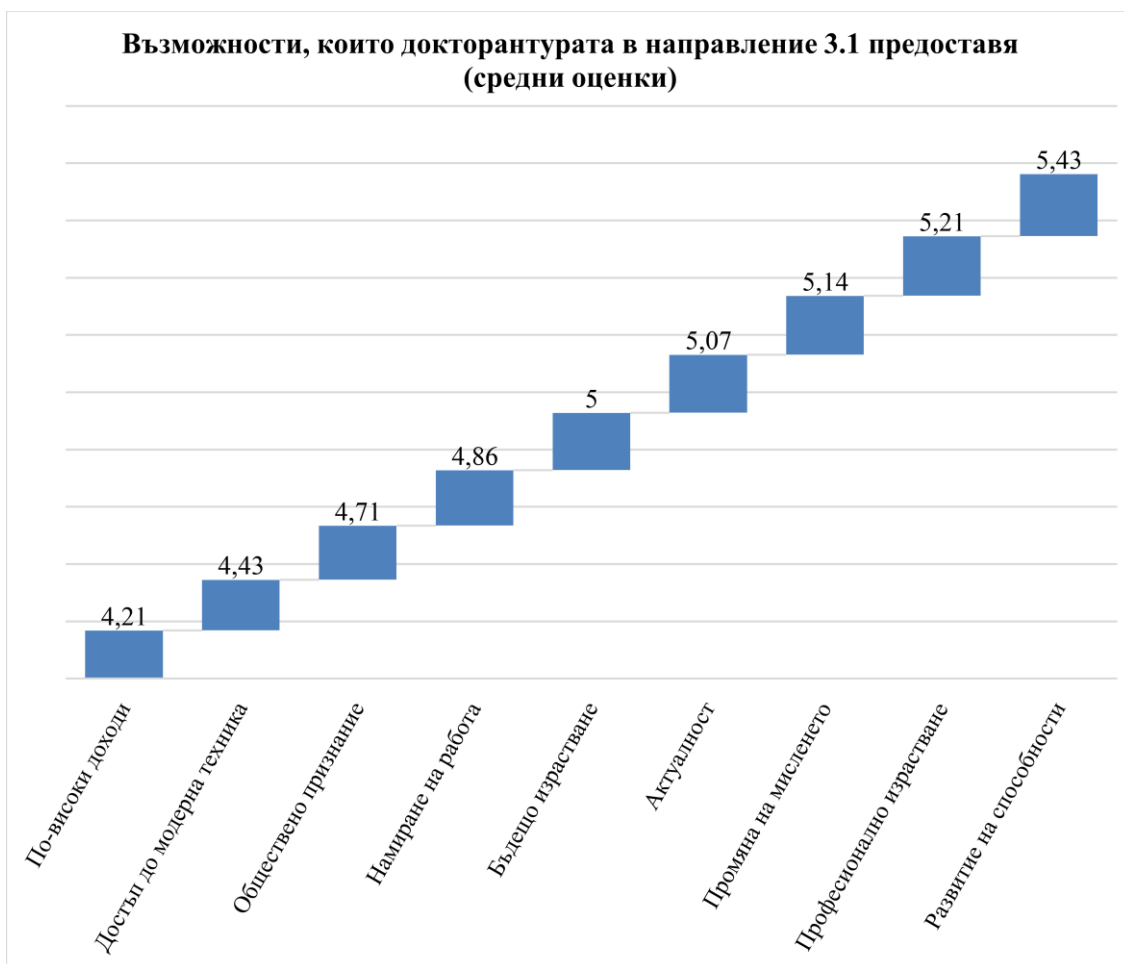
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ НА ВЪПРОСА ДО
КАКВА СТЕПЕН ДОКТОРАНТУРАТА В ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
ДЕЙСТВИТЕЛНО ПРЕДОСТАВЯ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА (В %):

	Много голяма степен	Сравнително голяма степен	Сравнително малка степен	Много малка степен	Изобщо не създава	ОБЩО
Намиране на работа, свързана с научните интереси	28,6	42,9	14,3	14,3	-	100,0
По-нататъшно професионално израстване и развитие	42,9	42,9	7,1	7,1	-	100,0
Осигуряване на достъп до модерна техника и съвременни лабораторни условия за изследователска работа	21,4	42,9	7,1	14,3	14,3	100,0
Осигуряване на по- високи доходи и по- висок жизнен стандарт	14,3	35,7	21,4	14,3	14,3	100,0
Обществено признание на моята научноизследователска и професионална дейност	35,7	28,6	14,3	14,3	7,1	100,0
По-нататъшно развитие на моите способности	64,3	21,4	7,1	7,1	-	100,0
Достъп до „последната дума” до научната мисъл в тяхната област	35,7	42,9	14,3	7,1	-	100,0
Промяна на собственото мислене и изразяване на идеи	42,9	35,7	14,3	7,1	-	100,0

Бъдещо служебно придвижване и израстване	28,6	50,0	14,3	7,1	-	100,0
--	------	------	------	-----	---	--------------

На графиката по-долу са представени и средните оценки (по скала от 2 до 6) получени от отговорите на анкетираните докторанти на предложените им възможности, които докторска степен от Исторически факултет би предоставила. Те отново потвърждават факта, че докторантурата способства в най-голяма степен за усъвършенстване на знанията и способностите.

Графика 4

3.6. Атестаиране на докторантите

Целта на атестирането е да се отчетат постигнатите от докторантите резултати. Справедливостта на поставените оценки е важна за мотивацията на докторанта в процеса

на работата му. От особено значение при оценяването на придобитите знания е наличието на стандартизирани процедури, по които се извършва то.

Ежегодното атестиране на докторантите включва различни форми. Най-популярната форма сред докторантите в катедра „Етнология“ е становището на научния ръководител - 92,3% от тях са посочили това. Представянето на писмен отчет за работа върху дисертацията също се изисква според 84,6% от анкетираниите. Резултатите от изпити според индивидуалния план и участията в проекти са също разпространени форми на атестиране сред докторантите от направление 3.1. Данните от анкетата за формите на атестиране са визуализирани в таблица 17.

Таблица 17

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА ДОКТОРАНТИТЕ В КАТЕДРА
„ЕТНОЛОГИЯ“ ЗА ФОРМАТА НА АТЕСТИРАНЕ (В %)

Представяне на писмен отчет за работа в/у дисертацията	84,6
Становище на научния ръководител	92,3
Представяне на публикации във връзка с дисертацията	53,8
Отчет чрез презентация	15,4
Резултати от изпитите според индивидуалния план	69,2
Участия в проекти	69,2
Общо:	384,5

Забележка: Процентите са повече от 100,0, защото анкетираниите имат право на повече от 1 отговор.

Индикатор за това, че атестирането изпълнява качествено ролята си в процеса на докторантурата, е оценката, която респондентите му дават. Малко повече от една трета от докторантите са изразили мнение, че атестирането е обективно и оказва влияние върху работата им. Такъв е делът и на неатестираните до сега докторани в катедрата. Малко над една пета смятат, че атестирането е преминавало формално, а един докторант е посочил, че е имал една атестация и не може да прецени влиянието върху работата му на този етап. Данните за наличието на обективност при годишната оценка на докторантите могат да се видят на таблица 18.

Таблица 18

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ДОКТОРАНТИ СПОРЕД ОЦЕНКАТА ИМ
ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ЕЖЕГОДНОТО АТЕСТИРАНЕ (В %)

Не съм бил атестиран досега	38,5
Атестирането досега е било обективно и прецизно и е оказвало влияние върху работата ми	38,5
Атестирането е преминавало съвсем формално	23,0
Общо:	100,0

Забележка: Неотговорилите са 0,0%.

3.7. Удовлетвореност от качеството на учебния процес в докторската степен

Най-общ косвен индикатор за удовлетвореността от обучението в докторската степен е готовността на анкетираниите докторанти да повторят своя избор, ако кандидатстват сега. Данните показват, респондентите са напълно удовлетворени от качеството на обучението, което получават като докторанти на катедра „Етнология“. На въпроса „Ако трябваше да започнете отначало, бихте ли кандидатствали отново за докторантура?“, всички отговори са „Да“.

Желанието за промяна е индикатор за съществуването на някакви проблеми в процеса на работа по докторантурата. Отговорите на анкетираниите, които са представени в таблица 19 показват, че в огромното си мнозинство те не биха променили нищо. Единици биха променили темата или ако можеха да започнат работа като асистент не биха се борили за докторска степен.

Таблица 19

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ДОКТОРАНТИ СПОРЕД ОТГОВОРИТЕ
НА ВЪПРОСА БИХА ЛИ НАПРАВИЛИ ПРОМЯНА ВЪВ ФОРМАТА, ТЕМАТА И
РЪКОВОДСТВОТО НА ДОКТОРАНТУРАТА (В %)

Не	78,6
Да, на темата	14,3
Да, на формата – от редовна в задочна/ свободна	0,0
Да, на формата - от задочна в редовна	
Биха сменили научния си ръководител	0,0
Бих се отказали от докторантурата, ако можеха да започна веднага работа като асистент в СУ	14,3
Общо:	107,2

Забележка: Процентите са повече от 100.0, защото анкетираниите имат право на повече от 1 отговор.

Както вече беше изтъкнато, ръководството и академичният състав на Исторически факултет създават всички необходими предпоставки – ресурси и

организация, за да протича гладко работата на докторантите. Мненията и оценките, които анкетираните дават, подкрепят напълно този извод.

3.8. Перспективи за работа след защитата

Един от основните мотиви за продължаване на образованието в докторска степен е по-добрата възможност за професионална реализация.

С най-голям дял (42,9 %) са анкетираните, посочили, че се очертават възможности за работа към катедрата, но нямат сигурни гаранции. С равни дялове от 21,4% са докторантите отговорили, че нямат намерение да сменят настоящата си работа и тези, които са заявили, че нямат никакви гаранции за работа към момента.

Таблица 20

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АНКЕТИРАНИТЕ ДОКТОРАНТИ СПОРЕД ОТГОВОРИТЕ ИМ ЗА ПЕРСПЕКТИВИТЕ СЛЕД ЗАВЪРШВАНЕТО НА ДОКТОРАНТУРАТА (В %)

В момента съм на постоянна работа и нямам намерение да я сменям	21,4
В момента съм на постоянна работа, но смятам след защитата на дисертацията да я сменя	35,7
Имам гаранции, че ще започна работа в същото звено, където съм докторант	7,1
Очертават се някакви възможности за работа в същото звено, но нямам никакви гаранции	42,9
Работа в чужбина	0,0
Засега нямам никакви гаранции за работа	21,4
Общо:	128,5

Забележка: Процентите са повече от 100,0, защото анкетираните имат право на повече от 1 отговор.

4. Предложения, забележки и препоръки на студентите към ръководството на Исторически факултет

В анкетната карта на социологическото изследване за качеството на учебния процес в докторската степен на обучение в направление 3.1 е предложен *отворен въпрос*, отнасящ се до предложенията, препоръките и забележките на респондентите към ръководството на факултета. Целта на изследователския екип е да се даде възможност на докторантите да изразят непринудено всичко онова, което ги вълнува и се отнася до учебния процес и катедрата като цяло. Тези въпроси дават възможност на изследователя и възложителя на съответното изследване да получат непосредствена и откровена информация по предмета на изследването. Чрез тях обикновено се улавят проблеми, които не са предвидени от изследователите, но вълнуват докторантите.

Само 5 докторанти са дали предложения и препоръки към ръководството на Исторически факултет. Те се отнасят до *иницирането и организирането на повече*

практически тематични конференции; да се вземат предвид наложените обстоятелства около пандемията при по-нататъшното обучение; да бъдат запознати докторантите с наличните ресурси, така че да знаят с какво разполагат и как да се възползват от тях; не липсват и благодарности към конкретни личности. Всички отговори са представени в Приложение 2.

Въпрос: Молим Ви да споделите основния си мотив, за да продължите образованието си в докторска степен.

1. Надграждане на знанията и компеттностите ми чрез научни познания.
2. Искам да продължа образованието си в докторска степен, за да дам професионална насока и стойност на дългогодишните си занимания и да бъда полезен с познанията си в една относително неразработена в нашата наука сфера.
3. Назграждане и развитие на професионланите ми комтетности и знания .
4. Продължаването на образованието ми в докторска степен, ще отвори повече възможности за моето бъдеще.
5. Работя в сферата и се надявам да продължа научното си развитие и кариера.
6. Магистърската ми теза бе наградена от неправителствена организация, благодарение на което добих самочувствие, че пиша добре, затова и продължих да го правя професионално.
7. Имам желание за развие в образователната система. Имам две учителски правоспособности, практика като преподавател, сега искам да имам и теоретична подготовка, за да мога да правя образователни реформи.
8. Продължих образованието веднага след двугодишен магистърски курс по специалността, който не ми бе достатъчен. В смисъл, че точно навлязох във сферата и ми стана повече от интересно, опознах колегите в катедрата и започнах да се чувствам спокойно, и не исках това да приключи. Имам интерес към българската етнологията и сериозни намерения да продължа в изследвания и търсения в областта.
9. Смятам, че човек трябва да се развива. За мен е важно да работя и да развивам знанията и уменията си.
10. Това за мене е естествено продължение на обучението от магистърска степен, с надграждане на образователния процес в условията на научноизследователската дейност. Това за мен е възможност да дам своя принос от огромния опит и знания, който съм натрупал до момента.
11. Желание за продължаване на научно-изследователската дейност, която бях започнала по време на магистратурата. Развих я в тема за дисертация.
12. Желанието ми да преподавам след това. Допълнителен приход.
13. Имам натрупан опит и материали и смятам, че това е естествено продължение на научните ми занимания.

Въпрос: Моля, споделете накратко защо сте удовлетворен/неудовлетворен от работата с научния си ръководител?):

1. Удовлетворението ми произтича от професионализма на научния ми ръководител, неговите научни познания и професионални компетентности. От методологията на ръководството и консултиране, която прилага в качеството на научен ръководител.
2. Защото се съобразява с моите предпочитания и дава свобода на действията ми, като същевременно ме насочва по отношение на ползваните в работата ми методи и дискутира с мен възможните грешки при провеждането на свързаните с нея изследвания.
3. Удовлетворението ми произтича професионалните и личностни качества на научният ми ръководител и капацитета от научни познания.
4. Удовлетворена съм от научния си ръководител, защото се отзовава и съдейства за всеки един проблем.
5. Работили сме заедно и в предишен образователен етап и сме изградили подходящ модел на съвместна работа.
6. Удовлетворена съм от работата си с научния си ръководител, защото едновременно ми дава насоки и свобода за действие. Темата, по която работя не е близка до научните търсения на ръководителя ми.
7. Отличен специалист в областта. Въпреки че е страшно заета, проф. Колева ми обръща винаги специално внимание, независимо кога ? звъня и по какъв повод. Държи ме в течение за всичко, което трябва да знам или мога да пропусна.
8. Защото ме насочва и ми съдейства в изследванията ми. Защото мога да разчитам напълно на научния си ръководител.
9. удовлетвореността ми е пълна и е свързана с компетентното научно и методическо ръководство от страна на научния ми ръководител
10. Винаги, когато имам нужда да обсъдя с него определени елементи от работата си, когато предприемам някаква изследователска инициатива е готов да съдейства. Дава ми качествени насоки и показва адекватно грешките и успехите ми.
11. Защото ме подкрепя и ми дава свобода.
12. Дава ми ценни методически насоки, съдейства ми по административните въпроси, има преки наблюдения и личен професионален опит в областта върху, която съм фокусирала научното си изследване

Въпрос: Ако имате някакви конкретни предложения, към ръководството на Исторически факултет, свързани с докторантурата, молим Ви напишете ги в няколко изречения:

1. Мисля че иницирането и организирането на повече практичеки тематични конференции ще имат огромен принос за докторантите на факултета.
2. Нямам конкретни предложения. Вярвам, че извънредните обстоятелства, наложени от пандемията на COVID-19 по света и у нас, ще бъдат взети предвид от ръководството на Историческия факултет на СУ както по отношение на студентите и целия учебен процес, така и спрямо докторантите.
3. Инициране и организиране на повече тематични практически конференции .
4. Нямам
5. Добре е докторантите да бъдат запознати с наличните ресурси за всеки един ежегодно, които могат да бъдат използвани от тях за командировки и за какво друго биха могли да ги използват. Известно ми е, че докторантите в институтите на БАН са запознати с годишния си бюджет и за какво могат да го използват - пътувания, свързани с работата им като докторанти, закупуване на книги и други научни издания и т.н. През трите години на докторантурата си в ИФ нямах представа за тези средства, единствено в третата година разбрах, че мога да използвам такива и успях да отида на конференция извън София. Интересувах се колко пари и за какво може да използвам, но никой във факултета не ми даде информация. Съответно работата по теренните изследвания, набавянето на литература по темата и т.н. бяха и са изцяло за моя сметка.
6. Благодаря на доц. Илиев и другите от катедрата, че винаги са на линия за съвети и дават възможности за развитие.